

tudi po cvetji svoja prav majčkina jajčeka, to je, svojo zalego stavijo. Za metuljem prifrči ravno na tisto cvetje pridna čebelica, in med tem, ko s svojim rivčekom sladek méd sreblja, tudi s svojimi nogami tako imenovani cvetlični prah po cvetji pometa, s cvetličnim prahom vred pa pomete tudi metuljeva jajčeka in jih v panj zanese. V panju je toplo, metuljeva jajčeka se v prav majhne črvičke spremené; vsaka živalica si pa že po natornem nagonu želi življenje ohraniti, tako tudi majhni črviček. Kaj tedaj revež stori? Ker vé, da ga čebele sovražijo, in mu po življenji strežejo, zleze v kako špranjico, kjer čebele do njega ne morejo. Ker se pa ravno s tem, če se satniki pokrova tišé, veliko majhnih špranj naredí, zakaj le malokateri satnik se tako trdo stropa prime, da bi se prav nič špranje ne naredilo, se potem črvički ravno v te špranje poskrijejo, in ker čebele do njih ne morejo, da bi jih iz panja potrebile, tukaj mirno rastejo, in na zadnje cele satnike preglodajo, ali pa še celi panj pokončajo.

Če je pa med stropom in satniki $\frac{1}{4}$ palca praznega prostora, zamorejo čebele čez satnike hoditi, in tako vso to nesnago sproti iz panja potrebiti.

Iz teh dveh vzrokov je tedaj neobhodno potrebno, da se satniki stropa ne tiščé, ampak da je med njimi in stropom vsaj $\frac{1}{4}$ palca praznega prostora.

(Dalje prihodnjič.)

Živinozdravniške stvari.

Salicilna kislina proti antraksu.

V ogerskem Altenburgu je pretekli mesec zbolelo 5 goved za antraksom ali črmom (vrančnim pri-sadom). Tri goveda so zdravili s karbolno kislino in na glavo jim pokladali led. Dvoje živinčet se je ozdravilo, eno pa je čez 14 ur dobilo hudo oteklino na vratu in je poginilo. Dvoje krav je strašna mrzlica tresla; vtili so jima salicilne kisline (koliko, ni povedano) in hipoma je začela oteklina vpadati in mrzlica odjen-jevati; obe kravi ste se ozdravili.

Znanstvene stvari.

Zapisnik

10. občnega zbora slovenske Matice

19. maja 1875. leta.

1. Ko se je bilo zbralo okoli 60 udov, začel je podpredsednik gosp. Peter Kozler zborovanje ob 3 $\frac{1}{4}$ uri popoldne. Pozdravil je nazoče Matičarje ter še posebej zahvalil se tistim, ki so prišli iz daljnih krajev. Izpričal se je zavolj tega, da niso bili Matičarji vsak posebej povabljeni v zbor, ker se je mislilo, da je dovolj, ako se čas zborovanja po časnikih razglasi. Rekel je nadalje, da je osoda spet vsekala Matici slovenski težke rane. Izgubili smo nenadomestljivo pridnega delavca, mnogoletnega predsednika slovenske Matice gosp. dr. E. H. Costo, in pa tudi velecejenega podpredsednika gosp. dr. L. Vončina. Odbor Matice je kmalu po smrti Costovi sklical Ljubljanske odbornike v razgovor, po katerem se je bil izbral odsek za nabiranje prineskov za Costov nadgrobni spominek v zvezi z drugimi narodnimi društvi. Doslej se je že nabralo nekoliko denarja za spominek, in prepričani smo, da bodo gospodje Matičarji tukaj in po deželi delali z vsemi svojimi močmi na to, da se nabere doneskov za dostojen spominek velezaslužnemu predsedniku.

2. Tajnik bere poročilo o odborovem delovanju od 6. marca 1874. leta do 19. maja 1875. leta, tako-le se glaseče:

Glavne knjige zadnja številka je 4. marca 1874. l. bila 2277, danes je pa 2920; to kaže prirastek udov za 148, med katerimi so 3 ustanovniki. Izmed ustanovnikov so pomrli: dr. E. H. Costa, dr. Franjo Bratkovič, dr. Ivan Hrast, dr. Ivan Melè, Ivan Mrgolič, Ivan Podobnik, Janez Reš, kanonik Rozman, L. Valentinčič, dr. L. Vončina.

Vseh udov šteje Matica slovenska danes: letnikov 1879, ustanovnikov 405; vseh tedaj 2284. — Odkar tedaj Matica obstoji, vpisalo se je vanjo, pa potem do danes ali odstopilo ali pomrlo: 2920 — 2284 = 636 udov.

Od poslednjega občnega zbora do danes smo razposlali knjige za 1873. l., namreč: „Slovanstvo“ I. in „Letopis“ za 1872. in 1873. leto tistim udom, katerim niste bili ti knjigi že poprej poslani. Četrtni spopič „Atlanta“, to je, Italijo, Nemčijo in evropsko Turčijo smo razpošiljali meseca avgusta in septembra 1874. leta. Pozimi meseca decembra 1874. leta in januarija 1875. leta smo razpošiljali knjige za 1874. leto, namreč: „Prirodosnanski zemljepis“ prof. Jesenke in „zgodovino avstrijsko-ogerske monarhije“ prof. Krsnika. V nekatere daljne kraje pa so se tačas razpošiljali obnem tudi zgorej omenjeni zemljevidi.

Knjige za 1875. leto se pridno tiskajo. Schödlerjeva „knjiga prirode“ bo letos končana. 4. njenega zvezka je stavljena danes 16. pôla. Podučni del „Letopisa“ za 1875. l. se tudi tiska. Prvi sestavek, namreč Trstenjakov II. del „slovanskih elementov v Venetščini“ je dodelan in tiskan; on obsega 10 $\frac{1}{2}$ pôle po priliki. Dr. Šimen Šubičeve „ilustrirane telegrafije“ ste tiskani dve pôli. Zavolj imenika Matičarjev, da bo, kolikor mogoče, korekten, bo „Letopis“ dodelan še le proti jeseni, ter se bodo letošnje knjige razpošiljale udom proti koncu leta. 5. spopič atlantov je v delu, namreč: Britanija, Francoska in Skandinavija.

Namesto dr. Kreka, ki odborništva ni sprejel, je prevzel odborništvo gosp. prof. Žolgar v Celji, ki je za onim bil pri poslednjem občnem zboru dobil največ glasov (168).

V poverjeništvih se je marsikaj spremenilo, kakor se to vidi iz tiskanih poročil odborovih skupščin, bivših med tem časom.

Za 1876. leto spisujeta „Slovanstva“ II. del (severne Slované) gg. prof. Majciger in profesor Wiesenthaler.

Knjig Matičnih je odbor mnogo podaril ali po jako znižani ceni prodal nekaterim šolskim knjižnicam in učiteljem.

Naj omenimo tudi to, da Picot, francoski vicekonzul v Parizu, o priliki potrditve, da je poslano mu knjige prejel, Matico tako-le pohvaluje: „Ich will es nicht unterlassen, den thätigen Mitgliedern der Matica meine wärmsten Glückwünsche über die Arbeiten der Gesellschaft auszusprechen. Der Inhalt des „Letopis“ ist in jeder Hinsicht sehr werthvoll und scheint mir alljährlich an Interesse zu gewinnen.“ (8. februarja 1875.)

Odbor je poslal g. M. Cigaletu na Dunaji zahvalno pismo za poslano lično spomenico v petih Avstrijskih jezikih, izdano za spomin na 25letno vladanje Njegovega Veličanstva, cesarja, kralja in vojvoda Franje Josipa.

Pri svečanosti odpiranja vseučilišča Franje Josipa v Zagrebu lanskega leta vdeležila se je slovenska Matica s posebno deputacijo, vodjeno po ranjkem predsedniku dr. Costi, ter izročila dotičnemu vseučiliščnemu odboru posebno adresno.

Pri Dunajski svetski razstavi predlanskega leta je dobila slovenska Matica „pohvalno pismo“, katero se je pa bilo nam še le lansko jesen poslalo.

Na vprašanje predsednikovo, želi li kdo besede o tem poročilu, oglasi se dr. Vošnjak ter pravi: Matica naj bi razdeljevala starejše knjige, ki v družbeni knjižnici brez koristi ležé, knjižnicam srednjih učilišč, gimnazijam, realkam in preparandijam. Odbornik Vilhar odgovori, da se to godí, da vsak dobí knjig, kdor za-nje prosi; silili jih pa vendar nobenemu ne bomo. Odbornik Močnik dodaja temu še to, da je Matica podarila društvu „narodna šola“ čez 200 knjig, ter toži, da nekateri učitelji hočejo le slovenskih knjig zastonj dobiti, nemških si pa kupujejo povsod za težák denar. Če kaka šolska knjižnica pristopi kot ud k Matici, se jej dadó prejšnje Matične knjige zastonj. — S tem je bil ta razgovor končan. (Kon. prih.)

Politične stvari.

„Mlado“- in „Staročehi“.

Pod naslovom „Razpor v narodu Českem“ je dr. Fr. Palacky razglasil nedavno obširnejšo razpravo, ki je ne le na Českem, timveč tudi drugje zbudila občno pozornost. Ker so razmere na Českem zelo podobne razmeram po Slovenskem, gotovi smo si pripoznanja svojih bralcev, ako jim podamo iz te daljše Palacky eve razprave vsaj nekaj odlomkov, posebno takih, ki se z našimi razmerami vjemajo.

V začetku pravi Palacky: „Menim, da staro slabost Čehov, vseh Slovanov celó, jaz bolj poznam nego drugi domoljubi, to slabost namreč, da se sveta starejših izmed njih, kedar jim ni po volji, ne držé in nočejo priznavati tega, da je pri vsaki skupščini, ki hoče kaj pravega dognati, treba najprej avtoritête, edinosti in discipline. Tega pa pri nas ni in ravno to je že od nekdanj vzrok in tudi glavno znamenje večne politične nezrelosti naše. Drugi slovanski narodi so zaradi tega že propadli, mi pa še propadamo. Skoro vselej mi je obupati, kedar se spominjam te posebnosti svojega naroda. Dokler se v tem obziru ne bomo poboljšali, bomo, ker nas je malo in smo razcepljeni, nesložni, zastonj vpirali in borili se proti večemu številu složnih; morda bomo to hudo borbo podaljšali in pri tem sami še več trpeli, al konečnega pogina se rešiti ne bomo mogli.“ — S temi besedami sem jaz obžaloval že leta 1843, ko narod naš javno še ni smel pričeti nobenega drugega prepira, kakor o črkah in zlogih, med nami sproženo neprilično pričkanje o slovnica. Za tisto dôbo so se razglasila konstitucijska načela, duhu Českem se je po njih v naši domovini odprla svobodnejša pot tolika, da je smel odslej tudi na političnem polju se boriti, — res, da le, kolikor mu dovoljuje naša tiskovna svoboda in konfiskovanje.

Svoboda je res največi dar božji, ki si ga more človek želei, ona je prvi pogoj ne le blagostanja, marveč celó čednosti in veljavnosti, časti človeške; kajti ne misli in ne ravna prav oni, ki ne proste volje, ampak vsled sile tako misli in ravna. Toda svobodi sami, ki pelje večkrat do razdvojenja misli nego do sloge ali sporazumljenja, treba je neke mere, da ne rodi nesloge in razpora, ki se imenujeta ne brez vzroka otroka nje-nega greha. Slovani so že od nekdanj bolj čislali svobodo, ko drugi narodi, celó poganjali so se za njo ter vživali jo brez mere, konca in kraja, ker so se potrebni avtoritêti le neradi in prisiljeni vdajali. V tisučeri letih in več, kar nam je zgodovina njihova znana, so se razcepili na brezštevilne kose, vsak rod je hotel biti sam za-se ter se ni hotel niti združiti z drugimi, niti pod-

vreči v dosego vzajemnih namenov in prizadevanj prej nego v največi nevarnosti, in še takrat le za tisti hip.

Vse drugače so ravnali Nemci in Madjari. Tudi oni se spenjajo po svobodi, al doseči jo hočejo sami za-se, vpirajo se, al dobro vedó, kdaj je treba vклонiti se avtoritêti, ne da bi svoboda njihova škodo trpela pri tem. Razpor, v katerega je zdaj zabredel narod naš, sam na sebi ni nič novega. Oni ljudje, ki si sami prikladajo imé „liberalcev“, so se za letom 1848 že večkrat odtrgali od drugega naroda, ki po njihovem mnenji ni bil zadosti svobodnih misli ali „liberalen“, ker se jim je vsaka avtoritêta (ali uboganje drugih skušenih mož) zdela nazadnjaštvo (reakcija)..... Ker se tudi mi nismo brž sovražno postavili zoper plemstvo, so nas že takrat zmerjali s „feudalci“; dandanes nas pa, ker ne hujskamo zoper duhovščino, zmirjajo s „klerikalci“. Zares, šli so v šolo k Dunajskim judom, svojim mojstrom in prijateljem, ter se naučili od njih po Dunajski šegi biti „liberalni“ — tedaj tudi vse Čehe, ki so drugih misli, zasramovati in obrekovati; pri tem pa ne premislijo, da je početje Dunajčanov sicer visoko spoštovano ime „liberalec“ zdaj že tako oskrunilo, da je ta beseda postala v ustih vsacega mislečega človeka sploh že beseda zasramovanja. Novo je pri sedanjem razporu le to, da ga naši sovražniki na vseh straneh kolikor mogoče podpirajo. Po tej podpori se razpor čedalje bolj razširja, in tira po nebrzdani strasti in brezumni agitaciji ne le naš blagor, timveč tudi obstanek naše narodnosti očividno v nevarnost. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

„Skutnik = skupnik.“

Spisal J. Navratil.

(Dalje in konec.)

Kakor so nekdanj národne pripovedke in dečinske igre prehajale od naroda do naroda, a vsak narod jih je pristrizal po svoje, in je zdaj jako težko ali celó nemogoče razsoditi, od kod katera prav za prav izhaja, — tako se je godilo i „pravni“ národni šegi.... posinjanju ali sinovljenju. — Kakor se je nadalje nekatera národna pripovedka in dečinska igra ohranila samo še v kakem... kotu, — tako i nekatera narodno-pravna navada, izpodrinjena drugot po rimljanskem pravu, ki je obveljalo zastran sinovljenja brez malega tudi v avstrijskem o. d. zákoniku.

Ni tedaj neverjetna ta misel, da se je popisano je-manje za „skutnika“ ohranilo kakor nekdanjega národnega posinjanja ostanek v ónem slovenskem kotičku, kjer živé še dandenašnji srečni „skutniki“ in „skutnice“.

Verjetno je po vsem tem, kar smo slišali o národnih náčinih pri sinovljenju, da so devali i Slovenci nekdanj déte, posinjaje ga, „na skut“ („skuto“, „skute“) ali „v skut“... če tudi ne baš v „žumbersko-bolgarski“, da-si nosijo mnoge Bele Kranjice še take brezrokavne suknje, kakor Bolgarke, samo da jim niso tako dolge.¹⁾

Ker se je opravila o sinovljenju navadnega vdeleževala pri nekaterih narodih tudi (nova) mati, ali ona sama (kakor „carica“ v srbski národni pesmi), zato si lahko mislimo, da si je dela i Slovenka pri takem opravilu tuje dete na „skut“ t. j. na „krilo“ (Schofs, sinus, κόλπος²⁾), ali po sedanjem slovensko-hrv. govorjenju:

¹⁾ Pravijo jim „zabunci“ (ed. zabunec), hrv. „zobunac“, demin. iz „zobun“. Pis.

²⁾ Vsaka izmed teh tujih besed ima s „skutom“ in s „krilom“ vred po več pomenov. Grimm piše v svoji gram. III. 406: „Unser Schofs bezeichnet nicht nur einen theil des

Za vinograde pa ovi svet res ni priležen, al eden naseljencev mi je pravil, da vinograd, ako bi ga kdo rad imel, se zamore tam v bližnjih vinogradih od Slavoncev, kolikor ga kdo hoče, lahko kupiti. Jaz sem popotovaje po Slavoniji vince po 7—8 kr. maselc pil.
(Konec prihodnjič.)

Znanstvene stvari.

Zapisnik

10. občnega zbora slovenske Matice

19. maja 1875. leta.

(Konec.)

3. Blagajnik g. Ivan Vilhar bere sklep računa za čas od 12. avgusta 1873 do 13. septembra 1874. l. Na predsednikovo vprašanje, želi li kdo besede, oglasi se g. dr. Karol Bleiweis, ter izrazi željo, naj bi se nekatera poverjenišтва spremenila v namen, da bi bilo manj zaostankov pri letnikih iz nekaterih krajev. — Odbor to željo na znanje vzame.

Gosp. Jurčič pravi: Tiskarski stroški so izkazani z 2914 gld. 50 kr. Vsacemu, ki se v teh rečeh spozná, se mora zdeti, da je to malo preveč, ter da bi se moglo kakih 200—300 gold. prihraniti, ako bi se dražba razpisala za tiskanje Matičnih knjig. Kdor stori enako dobro delo za nižjo ceno, ta naj delo dobi. Še država se v tem oziru ne drži nikakoršnega monopola. On predlaga tedaj resolucijo: Odbor naj razpiše dražbo za tiskanje Matičnih knjig.

Gosp. Vilhar opazi na to, da so vsi tiskarji v Ljubljani zmenjeni med sabo. Pred več leti, pravi, sem prašal Blaznika: po čem bi tiskal on Matične knjige? pa mi odgovori: Čez tri dni Vam bom povedal. Med tem se je sporazumel z drugimi Ljubljanskimi tiskarji. Zato sem pisal Kienreichu v Gradec, po čem da bi on tiskal. Od njega dobljen odgovor povem ranjcemu Blazniku, na kar mi ta reče: Za to ceno bom pa jaz tudi tiskal. Tako se sedaj Matične knjige cenejše tiskajo. Se vé, takrat še ni bilo narodne tiskarne. Sedaj so okolnosti drugačne. — Toliko, pravi, imam jaz omeniti o tej stvari.

Predsednik stavi Jurčičev predlog na glasovanje, ki je bil tudi z večino glasov sprejet.

4. Za pregledovalce društvenih računov se na predsednikov nasvèt soglasno volijo sledeči gospodje: Fr. Ravnikar, deželni blagajnik; Jož. Pfeifer, deželni koncipist in Drag. Žagar, kontrolor pri deželni blagarnici.

5. Blagajnik Vilhar bere proračun za XI. Matično leto. Pri tej priliki pravi dr. Vošnjak, da naj bo še en občni zbor septembra 1875. leta, da popravimo to, kar je bilo iz znanih vzrokov zakasnenega 1873. leta. Da se odstranijo take ali enake zmede, izvirajoče iz tega, da je Matičnemu letu konec vsacega 30. junija, predlaga on, naj bi se XI. Matično leto raztegnilo do 31. decembra 1875. leta, tako da bi imelo to njeno leto 18 mesecev, ter da bi se XII. Matično leto začelo s 1. januarjem 1876. leta.

Ta mnogim, sosebno tajniku, že dolgo časa na srcu ležeči nasvèt je bil po tem, ko so ga še podpirali gg. Vilhar in dr. Poklukar, tudi malo ne soglasno sprejet. Kako bo pa s plačevanjem zavolj teh 6 mesecev, to bo sklenil še le odbor po nadrobni presodbi te stvari.

6. Volitev 11. odbornikov.

Izvoljeni so bili vsi po „Novicah“ priporočani kandidati, namreč: Dr. Jan. Bleiweis, Ivan Tušek, Ivan Vavru, Fr. Ravnikar, prof. Wiesthaler, dr. Ulaga, grof Barbo, Stegnar Fel., prof. Urbas, Svetec Luka, Gorup

Josip. — Razun teh sta dobila dr. Šust 11, dr. Gregorec 11 glasov.

Ker ni bilo nobenega predloga več, konča g. predsednik zbor.

Slovstvene stvari.

Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse.

Lansko leto je dotiskano veliko delo našega po vsem učenem svetu slovečega rojaka, namreč „Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen“ (Wien, Braumüller, 1868—1874, 896 strani). Z njim je na svetlo prišel že tretji del primerjajoče slovnice slovenske ter manjka še samo knjige učeče „die Bildung der Stämme“.

V sintaksi Miklošič postavlja pravila ter jih dotrjuje vselej s primeri (po tem le redu) vzetimi iz staroslovenskega, novoslovenskega, bolgarskega, hrvatskega, srbskega, maloruskega, ruskega, českega, poljskega, gornjelужиškega slovstva, dostavlja je kjekod še pravila v drugih bodi sorodnih bodi tujih jezikih veljavna.

Da se ogromna ta tvarina vsa zmore in ovlada, a debelina knjige vendar ne prestopi vseh primer, k temu se pač hoče bistrega uma in rezne logike. Zato se pa Miklošičeva sintaksa po obsegu ne strinja popolnem z drugimi tega imena izdelki, kajti ona na pr. o stavkih in njih vezanji, in tako tudi o besednem redu posebej nič ne govori. Samo mestoma po knjigi, kakor na pr. govoreč o rabi časov pri glagolih dovršnih in nedovršnih jemljó se v misel stavki odvisni it. in v oddelku o enklitičnih pronominalnih formah stoji med drugimi i pravilo segajoče v nauk o besednem redu: da se namreč stavki le s polnimi formami začenjajo in ne s temi breznaglasnimi prislonjenkami.

Sintaksa uči: I. čemu so različni našega besedstva razredi, t. j. čemu služijo: samostavniki, pridevniki [v dodatku se tu razpravlja genus i numerus], številniki, zaimki (in člen), prislovi (in predlogi), vezniki in glagoli; II. čemu so besedne oblike, t. j. čemu služijo padeži in kdaj kateri stoji, in oblike, po katerih se glagol preigiblje (razni časi in nakloni in glagolski samostavniki).

Strogo logična razvrstitev gradiva mora dobro deti vsakemu, kdor je vaje znanstvenega obdelovanja predmetov; ali knjiga ta ima vrh tega toliko kratkoma in jedernato sicer izraženih, a do same jezgre današnjega jezikoznanstva posegajočih napotil, kako naj si tolmačimo postanek te ali óne oblike in rabe, da se je bode iz dna učiti zlasti vsakemu učitelju slovenščine, kateri se hoče popeti na znanstveno stališče.

Tudi „Novicam“, če prav se jim manj prilegajo učene elukubracije, mora vendar z drugega razloga ta reč biti zanimljiva.

V njih je pred tridesetimi leti bil za veljavo slovenskega imena ves goreči pesnik naš Koseski zapel:

Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo,
Kar je najetiga v njem, dajte sosedu nazaj.
Kinčite ga iz lastne moči, iz lastniga vira,
Jasno ko struna bo pel, zvonu enako donil,
Pričal vašo modrost na desno, na levo narodam.

Po teh naročilih vsegdar zvesto delaje, [— in da ne brez vspeha, to očitno kaže današnja slovenščina skrbneje pisanih sestavkov, primerjana z „okorno besedo detinstva“ iz dobe gori omenjene, ko smo še s Ferlanovo pinjo in ne vem več čigavim kolovratom „v caker hodili“ —] bodo „Novice“ i tu najpred poprašale po dobičku za oliko mile slovenščine, s katerim se utegnemo okoristiti iz te Miklošičeve knjige.

Tukaj naj povem pred vsem drugim, kar sem jaz, čitaje sintakso, na to stran sploh opazil, namreč: da